

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ

ಡಾ. ಜಯರಾಮ್ ಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್.¹

ಅಮೂರ್ತ - ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ-ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಗುಹಾ ಸಮಾಧಿಗಳು ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿದ್ದವು, ಇವುಗಳು ಸರಿಸುಮಾರು 5 ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಡುಪಿಯ ಉದ್ಯಾವರವು ಇಡೀ ತುಳುನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರು ಇಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾರ್ವಭೌಮಶಕ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು, ಗುಡಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಹ ಸ್ಮಾರಕಗಳಿಂದ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಠ-ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರೆತ ಶಿಲೆಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮುರಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊದಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿನ ಹೊದಿಕೆ, ಶಿಲೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರದ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಉಡುಪಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಗಜಪುಷ್ಪ, ಚತುರಸ್ರ, ದೀರ್ಘ ಚತುರಸ್ರ ಅಥವಾ ಆಯತಾಕಾರ ಹಾಗೂ ಮಂಡಲಾಕಾರ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವರ್ತಕರು, ವರ್ತಕ ಸಂಘಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೂಡಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿಯನ್ನು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವೈಷ್ಣವ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದ್ವೈತ ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಪಸರಿಸಿದರು. ಸೋದೆ ಮಠದ ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರು ಪರ್ಯಾಯ ಮಹೋತ್ಸವ, ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಪೂಜೆಗಳು

¹.ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಕಾಲೇಜು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಕರ್ನಾಟಕ.

ಮತ್ತು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಅಯನೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಸವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ದಾಸಪರಂಪರೆಯ ಕನಕದಾಸರ ಉಡುಪಿಯ ಭೇಟಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಕನಕನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನ ನಿರಾಕರಣೆ ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಕನಕನಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಕತೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಜನಪದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಾರಾಧನೆ ಅಥವಾ ದೈವಾರಾಧನೆ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು, ಭೂತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ದೈವಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೈತಿಕ ಜೀವನ ಸುಗುಮವಾಗಿ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಈ ಭೂತಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದಂತೆ ದೈವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಪದಗಳು – ಶಿವಳ್ಳಿ, ಭೂತಾರಾಧನೆ, ಗರಡಿ, ಕನಕದಾಸ, ಪರ್ಯಾಯ, ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಗಜಪೃಷ್ಠ, ಚತುರಸ್ರ, ಕಾಳಾಮುಖಿ ಶೈವ, ಆರುವಾರ, ಒಕ್ಕಲು, ಬಳಿಗಳು, ಗುಹಾಸಮಾಧಿ, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ.

ಪೀಠಿಕೆ – ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉಡುಪಿಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಈ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸದ ತನಕ ಉಡುಪಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಎನ್ನುವ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉಡುಪಿಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಈ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸದ ತನಕ ಉಡುಪಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಉಡುಪಿಯು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇತಿಹಾಸದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ; ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳು, ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳು, ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು, ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ನಾಣ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಜನಸಮುದಾಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಮೌಖಿಕ

ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ರಾಜವಂಶದವರು, ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗ, ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮದೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಉಡುಪಿಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳಾದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹಾಗೂ ತಳಸ್ತರದ ಜನರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈಗಿನ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1857ರಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮೊದಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸರಣಿಯ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, 16ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ 1862ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ 1997, ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಪು, ಉಡುಪಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಕುಂದಾಪುರ ಬೈಂದೂರು, ಹೆಬ್ಬಿ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಡುಪಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಶಿವಳ್ಳಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ.8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಶಿವಳ್ಳಿಗೆ ವಾರಣಾಸಿಯಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವವಿತ್ತೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವಾಗಿರುವ ಬೆಳ್ಳೆಣ್ಣು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದವರಿಗೆ ಶಿವಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪುಂಡ್ರವರ್ಧನವೆಂಬೀ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟ ಫಲ, ಆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವರಿಗೆ ವಾರಣಾಸಿಯನ್ನೂ ಶಿವಳ್ಳಿಯನ್ನೂ ಅಳಿದ ಪಾಪ ಎಂದಿದೆ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದು ಶಿವನ ಸ್ಥಳ; ಅಂದರೆ, ಶೈವರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಜನವಸತಿ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಈ ಶಿವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪ್ರಧಾನ ದೇವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಶಿವಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಳ್ಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ತನಕವೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಮೂಲ ಹೆಸರು 'ಒಡಿಪು' ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಒಡಿಪು ತುಳುವಿನ ಪದ

‘ಒಡಿ’ ಎಂದರೆ; ಕಿರಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಾದ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರಥಬೀದಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಾಗ ಈಗಿನ ಉಡುಪಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಒಂದು ಕಿರಿದಾಗಿ ಇಳಿಜಾರಾದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಡಿಪು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವವು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಒಡಿಪುವನ್ನು ರಜತಪೀಠ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಾಗಿ ಒಡಿಪು ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಅದು ‘ಉಡಿಪಿ’ಯಾಗಿ ಅಮೇಲೆ ‘ಉಡುಪಿ’ಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ಧನೆಗೊಂಡು, ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅದು ಉಡುಪಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಹೆಸರುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಹೆಸರುಗಳೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆಯೇ ವಿನಹ: ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನುಸಾರ ಹೆಸರಿಸುವ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಶಾಸನಗಳು ಕಲ್ಲಸಂಕದಂಥಹ ಮಾರ್ಗವಾಚಕಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸೇತುವೆಯ ರೂಪ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ, ಕಳೆದ 600ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿರುವುದು ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಥಮ ಉಲ್ಲೇಖ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1366ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಶಿವಳ್ಳಿಯ ಬದಲು ಉಡುಪಿಯ ಹೆಸರೇ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಡುಪಿಯು ಒಂದು ನಗರ ಸಭೆಯಾಗಿದ್ದು, ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಡುಪಿಯು ಮೊದಲು ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದ ಇದೊಂದು ವೈಷ್ಣವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು, ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ, ನಗರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಉಡುಪಿಯು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡುಬಂದರೆ; ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯು ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರದೇಶವೂ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾದ

ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದೊಂದು ದೇವಾಲಯಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೀಡಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸದ ಅವಶೇಷಗಳು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಹೊಸ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯವರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾಂಝರು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು. ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾಡಿನ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ಕೊಂಡೊದರು ಮತ್ತು ಅದು ಇಂದು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಪಸರಿಸಿರುವುದು ಅದರ ಮತ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಸಾವಿರಾರು ಯಾತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸದ ಅವಶೇಷಗಳು ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವುದು ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳು - ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಕರಗಳೇ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಭೂಶೋಧಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಆಕರವಾದರೆ; ಇತಿಹಾಸಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳು ನಾಣ್ಯಗಳು, ದೇವಾಲಯ, ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪ, ಸ್ಮಾರಕಶಿಲೆ, ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧಾರಗಳು.ಇದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳು, ಜಾನಪದ, ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀ ವರದಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಆಕರಗಳು. ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ಅರಸುಮನೆತನಗಳಾದ ಆಳುಪ, ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನದವರಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಳುಪರ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವಾರು ನಾಣ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾರಕೂರು ಹಾಗೂ ಮಂಗಳೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಟಂಕಸಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ 'ಬಾರಕೂರು ಗದ್ಯಾಣ', ಮಂಗಳೂರು ಗದ್ಯಾಣ'ಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ರಾಜಮನೆತನದವರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿದೇಶಿ ನಾಣ್ಯಗಳು

ದೊರಕಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ನಾಣ್ಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಎಂ.ಮುಕುಂದ ಪ್ರಭುಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪೈ ಅವರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿರುತ್ತಾರೆ. ಉಡುಪಿ-ಮಣಿಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೆನಿಷಿಯನ್ ನಾಣ್ಯವು ದೊರಕಿತ್ತು. ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನ ನಾಣ್ಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿರಳ. ಆದರೆ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಪುರ ಹಾಗೂ ಬಾರಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳು - ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ಕತೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಮಾರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಾಗ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ರಚಿಸಿದ, ಗ್ರಾಮ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಖಂಡವು ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕೊರಗರು, ಮೊಗವೀರರು, ನಾಡವರು, ನಾಯರ್ ಅವರಂತಹ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಜನಪದರ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾದ ಪಾಡ್ಡನಗಳು ಕೂಡ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಬ್ಬಗಳ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಸ್ತರದ ದೈವಗಳಾದ, ಮನೆದೈವ, ಗ್ರಾಮದೈವ, ಮಾಗಣೆ ದೈವ, ಸೀಮೆ ದೈವಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕೋಲ, ನೇಮ, ಬಂಡಿ, ಜಾತ್ರೆ, ಮೆಚ್ಚಿ, ಕೆಂಡಸೇವೆ, ಒತ್ತೆಕೋಲ, ಜಾಲಾಟ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ವೈಭವೋಪೇತ ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅವರ ದೈವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಡ್ಡನಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೊಬ್ಬರ್ಯ ಪಾಡ್ಡನದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಸರಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಕೋಟಿ ಚನ್ನಯ್ಯ ಪಾಡ್ಡನದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಎನೆಲು, ಸುಗ್ಗಿ, ಕೊಳಕೆ, ಅಡಿಕೆ ತೋಟ, ಭೂ ವಿವರಗಳಾದ ಮಜಲು, ಬೈಲು, ಬೆಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ. ಪ್ಲಿನಿ, ಟೊಲಮಿ, ಕಾಸ್‌ಮಸ್ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯು, 1897ರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್‌ನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪ್ರಾಕ್ಯಾಲೀನ ವಲ್ಕಲೇಖ (papyri)ಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಅದರ ಕಥಾ ಭೂಮಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಮಲ್ವಿ” ಎಂಬ ರೇವು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ. ಟೊಲಮಿಯ ಬರಹ,

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿ ಇಬನ್ ಬತೂತ, ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಪರ್ಷಿಯಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್‌ನ ವರದಿ, ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮೀಕ್ಷೆ - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ಮೆಕೆಂಜಿ, ರೈಸ್, ಕೀಲಹೊರನ್, ಸ್ಪರೊಕ್, ಮೆನರ್ ಅಂತವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಷಿನರಿಗಳಿಂದ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಐರೋಪ್ಯ ಬರಹಗಾರರ ಪ್ರಕಾರ; ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾದವನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಉಡುಪಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲೆಗಳಾದ ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಖಂಡದ ರಚನಾಕಾರರಿಂದ ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕೊರಗ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಠ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮೂಲಕ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದವರು ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್. ಅನಂತರ ಪೊಳಲಿ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆ, ಗಣಪತಿರಾವ್ ಐಗಲ್, ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಬಿ.ಎ.ಸಾಲೆತ್ತೂ ಅವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪಾದೂರು ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ನಿರಂತರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 700ರಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತು 14ರಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಉದ್ಧಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಂತಕತೆಯಾದರು. ಅನಂತರ ಡಾ. ಕೆ.ವಿ.ರಮೇಶ, ಡಾ. ಕೆ.ಜಿ.ವಸಂತ ಮಾಧವ, ಡಾ. ಪಿ. ಎನ್.ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಬಿ.ವಸಂತಶೆಟ್ಟಿ, ಡಾ. ಪುಂಡಿಕ್ಕಾ ಗಣಪಯ್ಯ ಭಟ್, ಡಾ. ಬಿ.ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ, ಡಾ. ಕೆ. ಬಿ.ಶಿವತಾರಕ್, ಪ್ರೊ. ಟಿ.ಮುರುಗೇಶಿ ಅಂತವರು ಇಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರವು ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ

ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿನ ಕಡಲು, ಕಡಲತೀರ, ಬಂದರು, ನದಿಗಳು, ಮಣ್ಣು, ಶಿಲೆ, ಖನಿಜ, ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ದೊರಕಿತು. ಮಲ್ತಿಯು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಕೈಕ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಬಂದರಾಗಿದೆ. ಈ ಕರಾವಳಿಯ ಬಂದರುಗಳಿಂದ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದವು. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಉಡುಪಿ ಹಾಗೂ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ಮುರಕಲ್ಲು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಲ್ಯಾಟ್‌ರೈಟ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಈ ಶಿಲೆಯಿಂದ ಉಡುಪಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸ - ಉಡುಪಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸದ ಕುರಿತಂತೆ ಇದುವರೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸಕಾಲದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಶೇಷಗಳು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ದೊರಕಿವೆ. ಉಡುಪಿಯ ಉದ್ಯಾವರ, ಶಿವಳ್ಳಿ, ಉಪ್ಪೂರು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಕನ್ನರಪಾಡಿ, ಪೆರಂಪಳ್ಳಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಗರ, ಕುಂಜಾರುಗಿರಿ, ಅಡಕದ ಕಟ್ಟೆ, ನಾಯರ ಮಠ, ಇಂದ್ರಾಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ಕೊಡವೂರು, ಕೆಳಾರ್ಕಳಬೆಟ್ಟು, ಮೂಡಬೆಟ್ಟು ಗರಡಿ, ಉಗ್ಗೇಲ್‌ಬೆಟ್ಟು, ಕುಂಜಾಲು, ಬಾರಕೂರು, ಪರ್ಕಳ, ಪಕ್ಕಿಬೆಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಕುಂಜಾರುಗಿರಿಯ ಪಾಜಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಮಾನವನ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸಿಕ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಗುಹಾಸಮಾಧಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಅವು ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿವೆ. ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ಗುಹಾಸಮಾಧಿಗಳು ಮುರಕಲ್ಲು/ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸಿಕ ಕಾಲದ ಮಾನವನು ಬದುಕಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆರಂಭಿಕ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸದ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲ - ಉಡುಪಿ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ತುಳುನಾಡು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅತೀ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು 9 ಶತಮಾನಗಳು ಆಳಿದವರು ಆಳುಪ ವಂಶದ ಅರಸರು. ಇದು ಭಾರತದ ಇನ್ನಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರದ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಆಳುಪರ ಆಡಳಿತವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಡಳಿತವು ಇತ್ತೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಡುಪಿಯ ಉದ್ಯಾವರವು ಆಳುಪರ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರವಾದನಂತರ, ಉದ್ಯಾವರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ತುಳುನಾಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮವು ಉಡುಪಿಯ ಉದ್ಯಾವರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 13ನೇ ಶತಮಾನದ ತನಕವೂ ಉದ್ಯಾವರವು ಆಳುಪರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಸುಮಾರು ಐದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಉಡುಪಿಯ ಉದ್ಯಾವರವು ಇಡೀ ತುಳುನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು, ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾವರದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 8-9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಪ್ರದೇಶವು ತೀವ್ರ ರಾಜಕೀಯ ಮೇಲಾಟಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸರಿಸುಮಾರು 25 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳುಪ ರಾಜಮನೆತನದೊಳಗೆ ನಡೆದ ಈ ಅಂತಃಕಲಹವು ಇಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಜನರಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಪೃಥ್ವೀಸಾಗರನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆಳುಪ ವಂಶದ ಅಂತಃಕಲಹ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಉಡುಪಿ ಉದ್ಯಾವರಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಉಡುಪಿಯು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1333ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಉಡುಪಿಯು ಹೊಯ್ಸಳರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಮೂಲಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇದ್ದಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಉಡುಪಿ ಹಾಗೂ ತುಳುನಾಡು ಅವರ ವಶವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಹಾಗೂ ಉಡುಪಿಯ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾರ್ವಭೌಮಶಕ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ, ಆ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಉಡುಪಿಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಳುಪರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಸಮಾಜದ ತಳಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರಿದ್ದು, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು ಅವರ ಕುರಿತಂತೆ ಮೌನವಾಗಿವೆ ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಕೆಲವೊಂದು ಸೈನಿಕರ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದ್ಯಾವರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹಲವಾರು ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯುದ್ಧದಂತಹ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಜನಾಂಗದೊಳಗಡೆ ಉಪಪಂಗಡಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಗೋತ್ರ ಮತ್ತು ಬಳಿಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗೋತ್ರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಉಪಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಲ್ಲಿ ಬಳಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬಳಿಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ, ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳ, ಸ್ಥಳಗಳ, ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಬಳಿಗಳು ಕೊರಗರು, ಮೊಗವೀರರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಬಂಟರು, ನಾಡವರು ಎಂಬಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಬಳಿಗಳು ಜನಾಂಗ ಸೂಚಕ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ, ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರದ ಸೂಚಕವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಉಡುಪಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಳುಪ ರಾಣಿ ಬಲ್ಲಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಹೊಯ್ಸಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಪಟ್ಟದ ಪಿರಿಯರಸಿ ಚಿಕ್ಕಾಯಿ ತಾಯಿಯಂತಹ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದಂತಹ ಯೋಧರ ಸಹೋದರಿಯರಾದ ಸರ್ವಪೋಡಿ ಹಾಗೂ ಜೋಗಿ ಎನ್ನುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಉದ್ಯಾವರದಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು ಆ ಕಾಲದ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಭೂ ಒಡೆತನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬುವುದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ರಾಣಿಯಾಗಿ, ಭೂ ಮಾಲೀಕಳಾಗಿ, ದಾನಿಯಾಗಿ, ಶಾಸನಗಳ ಸ್ಥಾಪಕಳಾಗಿ, ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ಕೃಷಿ - ಉಡುಪಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿಕರ ಕುರಿತಂತೆ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದ ಉದ್ಯಾವರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉದಿಯಪುರ ನಕರದ ಎಳ್ಳತ್ತೊಕ್ಕಲು, ಆರು ಒಕ್ಕಲು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಯಲಿನಲ್ಲಿ ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೊಯಲು ಎಂದರೆ; ಹತ್ತು ಸೆಂಟ್ಸ್‌ಗೆ ಸಮಾನಾಗಿದೆ. ಆಳುಪರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಠಗಳಿಗೆ ಆ ಭೂಮಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿವೆ. ಭೂದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ರಾಜರು ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಭೂ ವ್ಯವಹಾರನಡೆದದ್ದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿ ಖರೀದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಬೆಲೆಯಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನಾಯರ್‌ಗಳು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಬೊವಿಗಳು, ಕಂಬಾರರು, ಸೆಟ್ಟಿಕಾರರು, ಭೂ ಮಾಲಿಕರಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭೂಮಾಲೀಕರಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಗೇಣಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂದಾಯಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ಸಾಲಪಡೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯು ತಿದ್ದಿತ್ತು. ಆರುವಾರ ಅಡವು ಪದ್ಧತಿ ಭೂ ಪರಭಾರೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂ ಒಡೆತನವು ಭೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಆರುವಾರ ಪದ್ಧತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಭೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಹಾರದ ಕೊಡುಗೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಸನಗಳು ದಾನಶಾಸನಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಭೂದಾನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ದಾನಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯದ ಕುರಿತಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದಾನನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಮಾಡುವ ಗದ್ದೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ದೀರ್ಘವಾದ

ಪಟ್ಟಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕೃಷಿ, ಬೇಸಾಯ, ಬೆಳೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗದ್ದೆಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1395ರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 73 ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1570ರ ಅಂಬಲಪಾಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 53 ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸೀಮಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಗದ್ದೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ನೂರಾರು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಗದ್ದೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಳು, ಬಾಳಿಕೆ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತಿಮರು ಹಾಗೂ ಕಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಮಾರು 221 ವಿಭಿನ್ನ ಗದ್ದೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಗಳು, ನೀರಾವರಿ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಭೂ ಒಡೆತನ, ಗದ್ದೆಯ ಒಡೆಯನ ಹೆಸರು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಹಿಳೆಯ ಹೆಸರು, ಭೂ ಒಡೆಯನ ಅಧಿಕಾರ, ಜಾತಿ, ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ, ಪರಿಸರದ ಗಿಡಮರಗಳು, ಗದ್ದೆಯಿರುವ ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ಹೊಂನು' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಚಿನ್ನದಿಂದ ಗದ್ಯಾಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಳುಪರ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದ ತನಕ ಅನೇಕ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ನಾಣ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸ – ಉಡುಪಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡಿನ ಶೈವಧರ್ಮದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ಯಾವರದ ಶಂಭುಕಲ್ಲು ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯ, ಉಡುಪಿಯ ಅನಂತೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಬಾರಕೂರಿನ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕೋಟೇಶ್ವರದ ಕೋಟಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ದೇವಾಲಯಗಳು ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿವಾಲಯಗಳಾಗಿವೆ. ಉದ್ಯಾವರದ ಶಂಭುಕಲ್ಲು ದೇವರು ಆಳುಪರ ಆರಾಧ್ಯದೇವರಾಗಿತ್ತು. ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಭೇದವಾದ ಕಾಳಾಮುಖಿ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಶೈವ ದೇವಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೊಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀಮುಕಾಂಬಿಕಾ ದೇವಸ್ಥಾನ, ನೀಲಾವರ ಹಾಗೂ ಕಡಿಯಾಳಿಯ ಶ್ರೀಮಹಿಷಮರ್ದಿನಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಪಂಚದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರೀ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇಂದ್ರಾಳಿ, ಶ್ರೀದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಪುತ್ತೂರು, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಹಿಷಮರ್ಧಿನಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬೈಲೂರು, ಅಂಬಲಪಾಡಿಯ ಶ್ರೀಮಹಾಕಾಳಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಹಾಗೂ ಕನ್ನರಪಾಡಿಯ ಜಯದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂಬಲಪಾಡಿಯ ಮಹಾಕಾಳಿಯು ನಿಂಡಂಬೂರು ಮಾಗಣೆಯ ಎಂಟು ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಯಾಗಿದೆ.

ಉಡುಪಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆಗಳಾದ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತ, ಗಣಪತ್ಯ, ನಾಗಾರಾಧನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಭೂತಾರಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಕ್ರಿ.ಶ. 7ನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಳುಪರ ರಾಜದಾನಿಯಾದ ಉಡುಪಿಯ ಸಮೀಪದ ಉದ್ಯಾವರದಲ್ಲಿವೆ. ಉದ್ಯಾವರದ ಶಂಭುಕಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಕಲ್ಲು ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉದಿಯಾವರದ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ದಾಖಲೆಗಳಾದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಗಣಪತಿಯದು ಪುಟ್ಟ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಕ್ರಿ.ಶ. 8-9ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ರಥಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಅನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 7-8ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯ. ಉಡುಪಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಿಷಮರ್ಧಿನಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಯಾಳಿಯ ದೇಗುಲವು ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 8-9ನೇ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾಮಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಳೆಯ ನೀರು ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಎರಡು ಶಿಲಾ ಹೊದಿಕೆಯ ನಡುವೆ ಅಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಶಿಲೆಯ ತೊಲೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಹಲವಾರು ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು, ಗುಡಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಹ ಸ್ಮಾರಕಗಳಿಂದ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಠ-ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರೆತ ಶಿಲೆಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮುರಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ವಿಶೇಷ ಶಿಲ್ಪಾಲಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಸರಳ ರಚನೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಮಾಡು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊದಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿನ ಹೊದಿಕೆ, ಶಿಲೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರದ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಗೋಪುರಗಳು ಉಡುಪಿಯ ಯಾವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮ

ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕೆಲವು ಮಾಗಾಣೆ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೋಬಳಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳಾಗಿವೆ. ಜನವಸತಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೈವಸ್ಥಾನಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಬಹುಆಯಾಮಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿವೆ.

ಉಡುಪಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಗಜಪೃಷ್ಠ, ಚತುರಸ್ರ, ದೀರ್ಘ ಚತುರಸ್ರ ಅಥವಾ ಆಯತಾಕಾರ ಹಾಗೂ ಮಂಡಲಾಕಾರ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿವೆ. ಉಡುಪಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯಾದ್ಯಂತ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಎದುರಿರುವ, ಮಧ್ವ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವ ಮಂಟಪವಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಲವಾರು ಗರಡಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ದೈವಸ್ಥಾನಗಳು ಚೌಕಾಕಾರದ ಒಂದಂಕಣದ ಗುಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರೆದುರುಗಡೆ ಆವರಣವಿಲ್ಲದ ಮುಖ ಮಂಟಪದಂತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ರಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೈವಸ್ಥಾನಗಳು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ-ಕೆಳದಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ವರ್ತಕರು, ವರ್ತಕ ಸಂಘಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರಜೆಗಳೂಕೂಡಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ವೃದ್ಧಿಸಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಚುರುಕುಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಉಡುಪಿಯ, ಅನೇಕ ದಾನಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಆಳುಪರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರದ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೆದೂಕಾಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿಯನ್ನು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವೈಷ್ಣವ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದ್ವೈತ ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಪಸರಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾಡಿನ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ಕೊಂಡೊದ್ದರು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೂವರು ಮಹಾನ್ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪೈಕಿ ಶಂಕರ ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಖಚಿತವಾದ

ಸಮಕಾಲೀನ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕುರಿತಂತೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದಿರುವ 'ಸುಮಧ್ವವಿಜಯವು' ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಮಕಾಲೀನ ಎಕೈಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅನಂತ ಮಠದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಶಿವಳ್ಳಿಯನ್ನು, ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಡುಪಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣರಾದರು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಇನ್ನೊಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದರೆ; ಅಷ್ಟಮಠಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಮಧ್ವರು ತಮ್ಮ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಂತಹ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂಟು ಮಠಗಳ ಮಠಾದೀಶರನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಉಡುಪಿಯ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಸೋದೆ ಮಠದಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರು. ಎರಡು ವರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಪರ್ಯಾಯ ಮಹೋತ್ಸವ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೆ, ಉಷಃಕಾಲ ಪೂಜೆ, ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಚಾಮರ ಸೇವೆ, ರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆ, ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜೋಗುಳ ಹಾಡು ಹಾಡಿ, ಕೊಳಲು ವಾದನದ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮಲಗಿಸುವ ಶಯನೋತ್ಸವಗಳವರೆಗೆ 14 ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಪೂಜೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಅಯನೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಸವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಾದಿರಾಜರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಈ ಅಪರೂಪದ ಯತಿವರೇಣ್ಯರು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಾಙ್ಮವಾದನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅನುದಿನವೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದರು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇರುವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕನಕದಾಸರ ಉಡುಪಿಯ ಭೇಟಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಕನಕನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನ ನಿರಾಕರಣೆ ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಕನಕನಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಕತೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಾಡಿನಾಧ್ಯಂತ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಮೂಲಹೆಸರು ವೀರನಾಯಕ. ಹರಿಭಕ್ತ ವೀರನಾಯಕನಿಗೆ ಕನಕದಾಸ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು. ಹೀಗೆ ವೀರನಾಯಕನು ಕನಕದಾಸರಾದುದು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಯಿತೆನ್ನುವ ಘಟನೆಯಿಂದ, ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಂದಕ ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿತ್ತೆಂಬುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರಿಗಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿಯಾದರೂ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಿಂತನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂತಾರಾಧನೆ - ಉಡುಪಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಚರಣೆಯಾದ ಭೂತಾರಾಧನೆ ಅಥವಾ ದೈವಾರಾಧನೆ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಭೂತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ದೈವಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿನ ಭೂತಾರಾಧನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೈವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಆಚರಣೆಗಳು, ಆವೇಶ ಭರಿತ ನರ್ತನ ಪಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭೂತ ನರ್ತಕನಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ಗೊಂಡ ದೈವ ಹಾಗೂ ನೆರೆದ ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಅಲೌಕಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು, ಭೂತ ನರ್ತಕ ನೀಡುವ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಸಾಂತ್ವನಗಳು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಭೂತಾರಾಧನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡ ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಗಳು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಶೈವ ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಉದ್ಯಾವರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ನಂದಳಿಕೆಯ ದಯಿವ' ಹಾಗೂ 'ನಿಂಜಕೂರ ದಯಿವ'ಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಉಡುಪಿಯ ಸೋದೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೈತಿಕ ಜೀವನ ಸುಗುಮವಾಗಿ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಈ ಭೂತಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಉದ್ಯಾವರದ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಭೂತಾಲಯ ಗರಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೋಲ ನೇಮ, ತಂಬಿಲ ಮೊದಲಾದ ಭೂತಾರಾಧನೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ದಟ್ಟವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಆಳ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ಅವು ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್
2. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ

3. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ
4. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ
5. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ
6. Bhatt, P.G., Studies in Tuluva History and Culture, Kallianpur, 1975
7. Veluthat, K. 'Tulu Studies: an Overview', POLI Canara 200, Mangalore, 2000.
8. K R Srinivasan, Temples of South India, 2010.
9. Dr. G Manoj, Temple Architecture of South India, 2017.
10. South Indian Inscriptions, Volume VII., Volume IX Part II, Volume XXVII.
11. Balaji N. Hebbar, 'The Sri Krishna Temple at Udupi: The Historical and Spiritual Center of the Madhvite Sect of Hinduism- A Monograph on its Tradition' London. 1981.
12. The Sri Krishna Temple at Udupi, London. 1981.
13. ಮುರಾರಿ ಬಲ್ಲಾಳ್ ನಿ., 'ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಥನ' ಉಡುಪಿ, 1998.
14. ಸೋದೇ ಮಠದ ಕೈಫಿಯತ್, 'ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು', ಉಜಿರೆ, 1983